



REPUBLIC OF ESTONIA
PRIME MINISTER



Prime Minister of the Republic of Latvia

Prime Minister
Ingrida Šimonytė



GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC
OF LITHUANIA

2022.gada 4. februārī

V. E. Eiropadomes priekšsēdētājam
Šarlam Mišelam (H. E. Charles Michel)

V. E. Francijas Republikas prezidentam
Emanuelam Makronam (H. E. Emmanuel Macron)

V. E. Eiropas Parlamenta priekšsēdētājai
Robertai Metsolai (H. E. Roberta Metsola)

V. E. Eiropas Komisijas priekšsēdētājai
Urzulai fon der Leienai (H. E. Ursula von der Leyen)

Augsti godātās ekselences!

Mums ir tas gods iesniegt Jums šai vēstulei pievienoto Igaunijas, Latvijas un Lietuvas vienotās nostājas dokumentu par tiesību aktu kopumu “Gatavi mērķrādītājam 55%”.

Cieņā,

Kaja Kallasa
(Kaja Kallas)

Igaunijas Republikas
Ministru prezidente

Krišjānis Kariņš

Latvijas Republikas
Ministru prezidents

Ingrīda Šimonīte
(Ingrida Šimonytė)

Lietuvas Republikas
Ministru prezidente

Baltijas valstu vienotā nostāja par “Fit for 55” tiesību aktu kopumu

Klimata pārmaiņas joprojām ir viena no aktuālākajām mūsdienu problēmām, kuras risināšanai nepieciešamas izmaiņas ekonomikā un sabiedrībā kopumā un kuras Eiropas Savienībā (ES) jau tiek īstenotas, lai līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti. Šajā sakarā ES spēra **nozīmīgu** soli, vienojoties par saistošu ES mērķi līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 55 %, salīdzinot ar 1990. gadu.

Igaunija, Latvija un Lietuva ir starp tām ES dalībvalstīm, kuras ir visvairāk samazinājušas siltumnīcefekta gāzu emisijas, salīdzinot ar 1990. gadu (57–72 %). Tas ir ne tikai radījis ievērojamas sociālekonomiskas izmaksas, bet arī devis iespēju pārveidot mūsu ekonomiku un virzīties pretī klimatneitralitātes mērķa sasniegšanai 2050. gadā. Komisijas iesniegtais tiesību aktu kopums “Gatavi mērķrādītājam 55%” (turpmāk – “Fit for 55”) būs būtisks elements, kas ļaus izvirzīt vērienīgākus mērķus un sasniegt atjaunos 2030. gada mērķrādītājus.

Tas būs gan **liels izaicinājums, gan lieliska iespēja mūsu ekonomikai un sabiedrībai**, ja mums izdosies rast atbilstošas un taisnīgas pieejas. Tā kā ES dalībvalstis un reģioni ievērojami atšķiras, jāstrādā, lai **rastu risinājumus, kuros ievērotas valstu un reģionu atšķirības**. Jāņem vērā dalībvalstu ekonomiskā situācija un sociālā struktūra, dažādi izejas punkti attiecībā uz emisijām un atjaunojamiem energoresursiem, emisiju samazināšanas iespējas, kā arī līdz šim paveiktais, lai varētu īstenot pielāgotus risinājumus, nodrošinot klimatneitralitāti 2050. gadā.

Igaunija, Latvija un Lietuva ir vienisprātis, ka **visām dalībvalstīm un nozarēm ir jāsniedz ieguldījums 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanā**. Tāpēc mēs atbalstām Kopīgo centienu regulā (KCR) noteikto valstu mērķu pārskatīšanu. Ņemot vērā iepriekšteikto, **Baltijas valstīm piedāvāto mērķrādītāju palielinājums ir proporcionāli viens no augstākajiem ES**, un tāpēc tas būtu liels izaicinājums tos sasniegt līdz 2030. gadam. Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķi nedrīkstētu būt pārāk liels **slogs tām dalībvalstīm, kuras saskaras ar vislielākajām pārmaiņu radītām problēmām** (princips – ‘nevienu neatstumt’). Ņemot vērā atjauninātos mērķrādītājus, Modernizācijas fonda palielināšanai būs būtiska nozīme nepieciešamo ieguldījumu nodrošināšanā.

Mēs piekrītam, ka gan autotransporta, gan būvniecības nozarei ir iespējas veicināt emisiju samazināšanu 2030. gada perspektīvā. Tomēr **joprojām esam piesardzīgi attiecībā uz to, ka ES Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) attiecināšana uz būvniecības un autotransporta nozarēm saskaņā ar piedāvātajiem nosacījumiem ir vienlīdz piemērota visām dalībvalstīm**.

‘Visiem gadījumiem piemērojama politika’, nevis mērķtiecīgi valstīm pielāgoti pasākumi **varētu radīt lielāku negatīvu ietekmi tām dalībvalstīm, kurās IKP ir zemāks par vidējo** un ir zems iedzīvotāju blīvums (Baltijas valstis ir starp tām piecām dalībvalstīm, kurās ir zemākais iedzīvotāju blīvums), vecāka gadagājuma automašīnas (vieglo automobiļu vidējais vecums ir viens no augstākajiem Baltijas valstīs (14–16 gadi)), kur attālos reģionos nav pietiekamu enerģētisko sakaru un transporta savienojumu un pastāv lielāks enerģētiskās nabadzības īpatsvars. Ja ir nepieciešams radīt šādu sistēmu, **tad ir svarīgi ieņēmumus pēc iespējas novirzīt atpakaļ dalībvalstīm**, lai varētu veikt ieguldījumus šajās nozarēs.

Ņemot vērā **jūrniecības nozares** globālo raksturu, mums ir jāsauglabā vienlīdzīga attieksme pret jūras ETS neatkarīgi no kuģa kara valsts un **jānodrošina to ES ostu konkurētspēja** (tai skaitā visu trīs Baltijas valstu ostu), kas atrodas tuvu trešajām valstīm, lai izvairītos no oglekļa emisiju pārvirzes.

Eiropas Savienības ETS ir efektīvs veids, kā samazināt emisijas nozarēs, kas rada vislielāko

piesārņojumu. Tāpēc mēs atbalstām vērienīgāku mērķu izvirzīšanu tām nozarēm, uz kurām attiecas Eiropas Savienības ETS, lai to saskaņotu ar vispārējiem mērķiem. **Nemot vērā minētos faktus, mēs esam nobažījušies par oglekļa (ETS emisijas kvotu) cenas pieaugumu 2021. gadā un par tās turpmāku kāpumu.**

Ietekmes novērtējumā, ko Komisija sagatavoja Eiropas Savienības ETS pārskatīšanai, tika prognozēts, ka oglekļa cenas 2030. gadā būs no 50 *euro* līdz 85 *euro*. Šīs cenas jau tika pārsniegtas 2021. gada decembra sākumā.

Mums ir jāatrod veidi, kā **mazināt riskus, kas saistīti ar cenu kāpumu**, un jāpārskata pašreizējais oglekļa cenu svārstību mehānisms, lai reaģētu attiecīgi uz pēkšņu cenu pieaugumu ar mērķi mazināt nopietnu ietekmi iedzīvotājiem un ekonomikai. ETS jānodrošina prognozējama oglekļa cena uzņēmumiem.

Mēs kopumā atbalstām piedāvātos ES mēroga mērķus zemes lietojuma, zemes lietojuma maiņas un mežsaimniecības (LULUCF) sektorā, taču Baltijas valstīm piedāvātie mērķi nav samērīgi ar mūsu pašreizējo un potenciālo oglekļa piesaistes līmeni, un tiem vajadzētu būt daudz līdzsvarotākiem. Mežsaimniecības un citas zemes izmantošanas nozares ir jāpārvalda ilgtspējīgi, lai tās palīdzētu mums sasniegt klimatneitralitāti 2050. gadā, nevis jākoncentrējas tikai uz 2030. gada mērķrādītāju. Mēs esam gatavi izstrādāt dalībvalstu mērķrādītāju aprēķināšanas metodi, kurā tiktu ņemtas vērā valstu tendences ilgtermiņā, piemēram, meža vecuma struktūra un segums, organiskās augsnes platība, lai mērķi būtu sasniedzami. Priekšlikums no 2031. gada apvienot LULUCF sektoru ar lauksaimniecības nozares radītajām emisijām, kas nav CO² emisijas, vienotā “zemes sektorā” un līdz 2035. gadam noteikt ES klimatneitralitātes mērķi ir jāanalizē un jāapspriež detalizētāk.

Mēs atbalstām oglekļa ieviešanas mehānisma (CBAM) ieviešanu kā klimata pasākumu, kam jānovērš oglekļa emisiju pārvirze un jāatbalsta ES vērienīgākie mērķi klimata pārmaiņu mazināšanas jomā, vienlaikus sīkāk analizējot iekļauto produktu sarakstu. **Jānodrošina saderība ar PTO un vienlīdzīgi konkurences apstākļi ražotājiem, kas ievēro klimata un vides mērķus.**

Mēs arī pārskatām nesen publicēto priekšlikumu par ES **pašu resursiem**, taču jāuzsver, ka mūsu nostāja ir ļoti atkarīga no sarunām un “Fit for 55” elementiem. Mēs redzam pamatojumu jauniem pašu resursiem, kuru pamatā ir CBAM. Tomēr saskaņā ar mūsu sākotnējo analīzi **mēs neesam gatavi pieņemt ETS kā jaunu ES pašu resursu pašlaik ierosinātajā kārtībā.**

Regula par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu ir svarīgs tiesību aktu elements, kas ļaus ātri ieviest ‘tīros’ transportlīdzekļus. Tomēr mazapdzīvotos apgabalos ar nelielu satiksmes blīvumu ir nepieciešama elastīga pieeja. Tā kā ieviešanas ātrums un citi apstākļi dalībvalstīs ievērojami atšķiras, mums ir jānodrošina, lai visiem ieguldījumiem būtu pozitīva izmaksu un ieguvumu attiecība, kā arī jāizvairās no balasta aktīviem.

Mēs atzinīgi vērtējam to, ka “Fit for 55” uzmanība ir pievērsta nepieciešamībai **mazināt pārejas radītās sociālekonomiskās sekas**, nodrošinot taisnīgumu visiem. Pašreizējā enerģijas cenu krīze ir ļoti skaidri parādījusi, ka augstās enerģijas cenas **smagi ietekmē neaizsargātās mājāsaimniecības**. Mūsu kopīgais secinājums – neesam bijuši pietiekami ātri, nodrošinot pieejamu zaļo enerģiju visiem un labāko sociālo politiku. Lai paātrinātu stratēģiskās pārmaiņas enerģētikas nozarē un mazinātu sociālekonomisko ietekmi, **ir nepieciešami papildu resursi ieguldījumiem infrastruktūrā.** Tādējādi mums būtu jāapsver iespēja papildināt jau esošos instrumentus un fondus, kas kalpo šim mērķim, nevis radīt jaunus.

“Fit for 55” ietekme uz ekonomiku ilgtermiņā, iespējams, nav salīdzināma ne ar ko citu, par ko ES jebkad ir vienojusies, tāpēc **lideriem vajadzētu būt iespējai apspriest tiesību aktu kopumu** Eiropadomē, tiklīdz galvenie diskusiju punkti būs skaidri, vēlams, vēlākais jūnijā

sanāksmē. Mums nevajadzētu steigties ātri panākt vienošanos par atsevišķiem elementiem, pirms padziļinātās un līdzsvarotās sarunās nav panākta vienošanās par tiesību aktu kopuma stratēģiskajiem pamatelementiem.

Baltijas valstis jau strādā pie tiesību aktu kopuma "Fit for 55" īstenošanas mūsu iedzīvotājiem šodien un nākamajām paaudzēm. Tāpēc mums arī turpmāk būtu jākoncentrējas uz to, kā veidot nākotnes klimata arhitektūru, lai tā vienlaikus veicinātu ilgtspējīgu izaugsmi, nodarbinātību un konkurētspēju.